

Notas

Xosé Cermeño

Formas de citación recomendadas

1 | Por referencia a esta publicación electrónica*

CERMEÑO, XOSÉ (2012 [1991]). “Notas”. En *Historia de Abaddón*. Barcelona: Sotelo Blanco Edicións, colección Leliadoura, 30, 107-111. Reedição en *poesiagalega.org*. *Arquivo de poéticas contemporáneas na cultura*. <<http://www.poesiagalega.org/arquivo/ficha/f/1834>>.

2 | Por referencia á publicación orixinal

CERMEÑO, XOSÉ (1991). “Notas”. En *Historia de Abaddón*. Barcelona: Sotelo Blanco Edicións, colección Leliadoura, 30, 107-111.

* Edición dispoñíbel desde o 16 de febreiro de 2012 a partir dalgunha das tres vías seguintes: 1) arquivo facilitado polo autor/a ou editor/a, 2) documento existente en repositorios institucionais de acceso público, 3) copia dixitalizada polo equipo de *poesiagalega.org* coas autorizacións pertinentes cando así o demanda a lexislación sobre dereitos de autor. En relación coa primeira alternativa, podería haber diferenzas, xurdidas xa durante o proceso de edición orixinal, entre este texto en pdf e o realmente publicado no seu día. O GAAP e o equipo do proxecto agradecen a colaboración de autores e editores.

NOTAS

Hai nestas breves notas algunhas pingas de impudor na medida en que supoñen algo así como preparar a apócema coas portas da rebotica abertas. Escribir sempre é un exercicio de impudor, non porque se amose verdade oculta ningunha (por outro lado, a verdade é unha categoría que carece de importancia literaria e cando a verdade aparece nunha obra sempre é malia o seu esforzo por evitalo), senón por que se exhiben as máscaras e se delata a vocación de embozado. Si, as máscaras nas que se agachan os inquilinos variopintos e ás veces clandestinos que habitan no escritor, coma se o poeta fose unha estancia en aluguer con dereito a papel e lápiz.

Di Octavio Paz, apostilando a Goethe, que as circunstancias nin explican nin substitúen os poemas, que son realidades autónomas e teñen vida independente. Nelas está a propia xustificación e alento para a súa existencia. Todo o demais, como estas notas, é só curiosidade, fume de carozos, palabras mentres gastamos o café.

O VAL É FONDÍSIMO, INMENSO

Decátome ó repasar esta Historia de Abaddón por derradeira vez antes de marchar para a imprenta de que este poema quizais está emparentado cunha frase de Peter Pan, o relato de J.M. Barrie que sempre me chamou moito a atención: «Como é lóxico, os Países de Nunca Xamais son ben distintos. O de John, por exemplo, tiña unha lagoa con flamengos que voaban por riba e John cazaba cunha escopeta;

pola contra, o de Michel tiña un flamengo con lagoas que lle voaban por riba.»

NINGUÉN ESCOLLE SER A MULLER DO SUICIDA

Foi esta a primeira liña que lle escribín a este libro. «Ninguén escolle ser a muller do suicida» é frase que oín dicir a un tipo cando consolaba unha muller que se sentía culpable. O home dela decidira cear o caixón dos medicamentos e marchar.

Suicidarse —sabémolo desde Camus— é o acto máis persoal que pode realizarse nunha vida e afirmalo así tampouco é desmentir a Durkheim, que sentou as bases da socioloxía moderna establecendo precisamente as relacións entre circunstancias colectivas e actos suicidas. En Hume lemos: «Non sería un crime que eu desviase o Nilo ou o Danubio da súa cunca, contando con que tivese os medios para levar a cabo tal propósito. ¿Por que vai ser un acto criminal que eu desvíe unhas poucas onzas do meu sangue do seu curso natural? ¿Podería alguén imaxinar que estou a violar os designios da Providencia ou maldicindo da orde da creación porque deixo eu de vivir e poña fin a unha existencia que, se continuase, me había converter nun ser malpocado? (...) Creo que ningún home renunciou á vida cando esta merecía conservarse.»

Con todo, aínda que o poidamos considerar como un acto radicalmente individual, un suicidio sempre espárese a semente da culpa entre os achegados, coma se os parentes do finado quixesen dar máis razón a Emile Durkheim ca a David Hume.

A muller saloucaba e choraba nunha soa e incompleta frase a súa perplexidade de inocente e a súa coartada: «Agora, cando todo ía ben...»

O TRAIADOR CHEO DE SOLERMA MIRA PASAR OS BARCOS

Cando digo peiraos, faros e feixes de luz penso, inevitablemente no porto da Coruña, segundo os vía nalgunha lonxana ocasión na que paseaba cos meus pais. Todo gris, cun aire de auga, o silencio delataba que seguramente camiñabamos na primeira hora dun domingo.

YO, SILVESTRE ULLOA, LE VENDÓ A USTED UNOS ZAPATOS

... non é un verso do meu caletre, senón unha factura a lápiz que un día, nalgún tenderete ambulante de Compostela, deron á actriz Mabel Ribera

UNHA MULLER RECOÑECE ANTES O FRÍO

Para G., en recordo dos días da estrea da miña comedia Almas Perdidas, co Centro Dramático Galego, na cidade francesa de Rennes.

A CAPITAL ANDABA EN GUERRAS E SEÑORES DE IMPORTANCIA

Ten isto moito que ver cun parlamento que aparece en A noite vai coma un río, de Álvaro Cunqueiro, no que O Correo exclama: «¡Ai, demo de guerra! O home non sabe da muller, o pai do fillo, non hai romerías e a xente durme no chan, co medo por almofada e pérdese a ciencia de facer as camas.» Cando menos, ese parlamento revoaba no meu maxín cando escribín este poema.

FEMIAS NEGRAS DE TODAS AS ESPECIES

Para Marlén, que comparte con Baudelaire a crenza de que sería feliz nun lugar onde casualmente non está.

ARDÍAN...

A propósito deste e dalgún outro poema, téñenme feito observacións sobre o humor que aparece neles. A poesía tivo grandes mestres do humor —Quevedo, Villon...— dos que creo que aprendimos pouco. Por iso, quizais, aprecio hoxe especialmente poetas coma Gil de Biedma ou Antonio Gamoneda nos que hai sempre unha oportunidade para a ironía.

OS DÍAS ROUBADOS Ó DESERTO

Ó reler eu este poema recordei o que abre o libro de Méndez Ferrín O fin dun canto, no que se di «E xa que sei amar con desesperanza / o adeus atroz do outono / e odio as primaveras / convocando erectas solucións de estanques e colunas irtas, / podo eu celebrar con ánimo distante / o cínico morrer e rexurdir dos deuses...»

BELIAL RECORDA A NAHÚM AS ALDRAXES DA CIDADE

Resulta evidente que este poema vén sendo unha paráfrase ou contralibro de Nahúm, un dos profetas menores que recolle a Biblia. Na que eu teño a man di que nada se sabe deste profeta, fóra do pouco que se desprende do libro. As interpretacións católicas do texto afirman que o libro Nahúm relata como a xustiza divina castiga ós que exercen a tiranía contra a humanidade, pero resulta unha interpretación tan optimista que tería gracia se non fose porque máis ben (me) parece unha exaltación estética da guerra, que segue a ser, cando chega a ocasión, unha das lacras de case todas as ideoloxías contemporáneas. Ignoro se o relato das intencións de Belial, tal e como se anuncian no poema «Belial recorda a Nahúm as aldraxes da cidade», é ironía, impotencia, escepticismo, outra cara da mesma moeda ou decepción.

Hai un poema de José Hierro que seguramente se comunica polos labirintos secretos das metáforas co libro de Nahúm: «Te soñé como un ángel / que blandiera la espada / y tiñera de sangre / la tierra pálida; / como una lava ardiente: / como una catarata celeste, como nieve / que todo lo olvidara.»

O máis atractivo do diaño, para un escritor, é o seu carácter de mito da transgresión e a desorde. Noutra ocasión apuntei nun caderno algo que me parece oportuno aquí: o sinal máis certo de vida que pode dar un mito é estar precisamente en versións e bocas de moitos, nomeado con cen alcumes e empadroado en mil cidades diferentes. Ninguén dubidará da vitalidade, por exemplo, de Medea, señora de ciúmes e vinganzas e da que pasan de duascentas —de Eurípides a José Bergamín, de Séneca a Anouilh— as visións e recreacións da súa cólera. E o mesmo Edipo, de Merlín a Hamlet...

Levan a razón antropólogos e semiólogos cando sinalan que tódalas versións do mito son o propio mito.

E ocorre que falar dun mito non é simple lembranza ou evocación, nin o mito di sempre o que o recompostor quere que diga. Falar dun mito —de Belial ou Abaddón, neste caso— é deixar que el mesmo siga falando, é darlle novas oportunidades de contar a nosa historia con aparencia de sucedidos antigos e imposibles. O resultado máis probable é o de alimentar dúbidas e, ben mirado, non é pouco beneficio.

CODA

Sen que eles ou elas, na maior parte dos casos, saiban tal cousa, e sen que eu teña ánimo ningún de explicarlles nada, resulta que estas páxinas teñen débedas de gratitude con Manuela Domínguez, Dolores Torres París, Eva Gómez, Javier Bragado, Joseph Shabalala, Teresa Navaza, Xosé Andrés Vázquez, Anxo Quintanilla, e algúns cidadáns que facían cola na estación do tren, carrexaron peixe ou escribiron libros.